

21. Odpoveď ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky D. Čaploviča na interpeláciu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Á. Érseka podanú 7. februára 2014 vo veci metodiky vyučovania slovenského jazyka na národnostných školách

SEKRETARIÁT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania: 10-03-2014		
Číslo spisu: PRED-224/2014		
1/3	Prílohy:	
	ZH	LU

Minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Dušan Čaplovič

Bratislava 5. marca 2014
Číslo: 2014-2808/9813:5-sekr.

Vážený pán poslanec,

k Vašej interpelácii zo dňa 7. februára 2014 vo veci metodiky vyučovania slovenského jazyka na národnostných školách Vám poskytujem nasledovné stanovisko:

Vaša interpelácia obsahuje požiadavku na riešenie problematiky metodiky vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny. Vaše informácie o problematike vyučovania slovenského jazyka nie sú však presné.

Odporúčate zdôrazniť vo všetkých dokumentoch a smerniciach, ako aj pri príprave učebníc, metodických odborných publikácií, že ide o „cudzí jazyk“. Slovenský jazyk pre väčšinu žiakov škôl s vyučovacím jazykom maďarským je druhým – cieľovým jazykom, jeho postavenie a funkcia sa však vymedzujú na základe skutočnosti, že je dorozumievacím jazykom občanov SR a súčasne aj úradným jazykom. Slovenský jazyk pre občanov SR nie je v pravom zmysle cudzí jazyk.

Slovenský jazyk a slovenská literatúra (ďalej len „SJSJ“) má medzi vyučovacími predmetmi postavenie druhého jazyka (L₂) popri materinskom (L₁), t. j. maďarskom jazyku a jeho špecifickosť sa odzrkadľuje v koncepcii a v obsahu.

Ako problém uvádzate filozofiu a metodiku vyučovania slovenského jazyka na národnostných školách. Už v Koncepcii vyučovania slovenského jazyka a literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským, č. 1963/1991-22 zo dňa 19. 6. 1991 a na ňu nadväzujúcich učebných osnovách z roku 1993 sa zdôrazňuje nielen komunikatívny princíp vyučovania predmetu, ale aj približovanie sa k vyučovaniu cudzích jazykov; okrem tradičných a osvedčených zložiek predmetu sa do učebného obsahu dostali aj rečové zámery, aj pojmové okruhy.

Píšete, že učebnice sú pripravené tak, že sa nezohľadňuje materinský jazyk žiakov.

Vo vyučovaní SJSJ na primárnom stupni vzdelávania treba venovať náležitú pozornosť skutočnosti, že žiaci prichádzajú do 1. ročníka s odlišnými jazykovými a rečovými kompetenciami z rôznych dôvodov: nepovinná návšteva a dĺžka navštevovania materskej školy, rôzne sociokultúrne prostredie, školská zrelosť, individuálne vlastnosti, rozdielne jazykové kompetencie žiakov aj z materinského jazyka. Na hodinách SJSJ žiaci vnímajú slovenskú reč na základe osvojených poznatkov v materinskom jazyku. Na úspešné zvládnutie čítania a písania v slovenskom jazyku od 2. ročníka je bezpodmienečne potrebné dôkladné osvojenie si spomínaných zručností v materinskom jazyku.

Preto sa pri osvojovaní si slovenského jazyka ako L₂ vychádza z princípu opory o materinský jazyk a hlavne v začiatkoch učenia sa jazyka sa využíva rovnaká alebo málo odlišná slovná zásoba maďarského jazyka. Vzdelávací štandard pre SJSJ predpisuje, že sa v edukačnom procese musí rešpektovať a využívať jazykový kód osvojený žiakmi v ich materinskej reči a súčasne rešpektovať aj osvojený jazykový kód v slovenskom jazyku, získaný prirodzeným osvojovaním slovenského jazyka v dvojjazyčnom prostredí.

Špecifiká vyučovania SJSJ sú definované v štátnom vzdelávacom programe (ďalej len „ŠVP“) pre jednotlivé stupne vzdelávania. V prílohe ŠVP pre ISCED 1 sa uvádza, že vzhľadom na ciele komunikatívneho vyučovania treba dbať o to, aby náročnosťou učebného obsahu a nevhodnými edukačnými technikami sa nevytvárala psychická bariéra pri používaní slovenského jazyka. Pre konkrétny výber slov je potrebné prihliadať na vývinové špecifiká pri obohacovaní slovnej zásoby a v tvorení slovných asociácií. Ďalej v prílohe ŠVP pre ISCED 2, že vzhľadom na to, že genealogicky a typologicky je slovenský jazyk zásadne odlišný od materinského jazyka žiakov a sociálne prostredie väčšiny žiakov druhého stupňa ZŠ je prevažne maďarské, špecifikácia cieľov, výber a štruktúracia učebného obsahu a modelovanie procesu v učebných osnovách, učebniciach a metodických príručkách pre učiteľov sa riadia princípmi vyučovania cudzích jazykov.

Ďalej uvádzate, že keby sa slovenčina vyučovala na národnostných školách ako cudzí jazyk, žiaci by mohli pracovať s textami, ktorým rozumejú, a teda sú pre nich lepšie pochopiteľné.

Zdôrazňujem, že cieľom SJSJ je rozvíjať schopnosť žiakov dorozumieť sa ústne a písomne v rôznych sociálnych situáciách s primeranou znalosťou gramatiky, naučiť riešiť štandardné sociálne situácie primerané veku žiakov v rámci komunikačných tém a viesť žiakov k vyjadrovaniu svojich myšlienok ústne aj písomne primerane veku po slovensky samostatne.

Vyučovanie SJSJ v poslednom desaťročí vo veľkej miere uľahčujú materiálo-didaktické prostriedky, ktoré sa tvoria a vydávajú v zmysle platnej smernice o výbere a schvaľovaní učebníc. Ide o novo koncipované moderné jazykové materiálo-didaktické prostriedky, pri tvorbe ktorých sa prihliadalo na dôsledné uplatňovanie komunikatívneho princípu, na platné európske dokumenty a zohľadňovali sa najnovšie pedagogické postupy a zahraničná odborná literatúra o vyučovaní jazykov.

Každá učebnica buď obsahuje slovníkovú časť alebo boli vytvorené k sérii učebníc samostatné slovníky, k učebniciam boli vytvorené zvukové nahrávky, pracovné zošity, pracovné listy na spätnú väzbu, súbor obrázkových kariet ku komunikačným témam, súbor tabuliek na zhrnutie gramatického učiva, obrázkové karty na precvičovanie kontrastívnych javov, obrázkové steny a metodické príručky.

Učiteľ je ten, ktorý plánuje, pripravuje sa, rozhoduje o priebehu vyučovacej hodiny a riadi edukačný proces, t. j. je len na učiteľovi, ako selektuje učivo, akými spôsobmi učivo podáva, aké metódy a formy práce využíva a ako prihliada na vývinové špecifiká žiakov.

Nesúhlasím s Vaším tvrdením, že na maďarských školách sa deti bifľujú gramatiku a literatúru namiesto toho, aby sa učili v slovenčine komunikovať.

Modernizácia vyučovania SJSJ, náročné požiadavky spoločnosti z hľadiska politického, spoločenského a jazykového určujú komplexný cieľ, ktorý zahŕňa predovšetkým praktické, aktívne ovládanie jazyka, poznanie kultúrnych hodnôt slovenského národa na zásele primeranosti veku a rozvoj kreatívnych, intelektuálnych schopností žiakov.

Pre ilustráciu, podrobnosti o spôsobe konania a obsahu ústnej formy internej časti maturitnej skúšky zo SJSJ, určené vyhláškou MŠ SR č. 318/2008 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách v znení neskorších predpisov, ustanovujú dve úlohy maturitných zadaní:

Úloha č. 1 - Konverzácia

Aktualizovať a konkretizovať rozhovory, viesť rozhovor, ktorý nadväzuje na východiskový text, rozumieť tematickým okruhom z konverzácie, aktívne ovládať základnú slovnú zásobu konverzačných tém, zostaviť rozhovor na základe kľúčových slov alebo téz.

Úloha č. 2 - Literatúra

Prirodzená komunikácia o literárnom diele (kontextualita), schopnosť tvorivo interpretovať osvojené myšlienky a produkovať vlastné, objasňovať špecifiká, ktoré sú charakteristické pre slovenskú a maďarskú literatúru.

Vyhľadajte tiež ustanovuje povolené všeobecné pomôcky: slovník slovenského jazyka, frazeologický slovník, pravidlá slovenského pravopisu, dvojjazyčné slovníky (slovensko-maďarský, maďarsko-slovenský).

Na podnet, že ministerstvo školstva musí vydať pokyn pre metodické centrum v Komárne, aby začalo pripravovať nové učebnice slovenského jazyka pre národnostné školy, poznamenávam, že Metodicko-pedagogické centrum nemá v štatúte stanovenú tvorbu, resp. koordináciu tvorby učebníc, ani vydávanie materiálo-didaktických prostriedkov, ale hlavne kontinuálne vzdelávanie a atestácie a odbornú-metodickú činnosť.

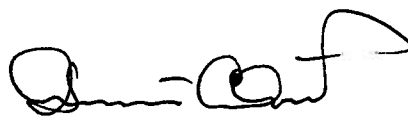
Ministerstvo školstva poskytuje školám, vrátane škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín, schválené učebnice, pracovné zošity a učebné texty z verejných zdrojov. V zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov má ministerstvo povinnosť zabezpečiť nákup učebníc, pracovných zošitov a učebných textov postupmi uvedenými v tomto zákone, čo vylučuje možnosť priameho zadania tvorby učebnice ľubovoľnému subjektu. Schválené učebnice, pracovné zošity a učebné texty sú v súlade so ŠVP, pri plnení ktorého sa majú používať.

V závere uvádzate, že riaditeľ školy by mal mať možnosť rozhodovať o počte a druhu vyučovaných cudzích jazykov. Riaditeľ školy má túto kompetenciu – vydáva školský vzdelávací program, ktorého súčasťou je aj učebný plán príslušného stupňa vzdelávania.

Vážený pán poslanec,

opätovne si Vás dovoľujem ubezpečiť, že som za odborné a systémové riešenie uvedenej problematiky.

S úctou

Na vedomie:

Pavol Paška, predseda Národnej rady Slovenskej republiky

Vážený pán

Árpád Érsek

poslanec

Národná rada Slovenskej republiky

B r a t i s l a v a